

Εκείνη τη χρονιά που η ξηρασία έμοιαζε να μην τελειώνει, ο χρόνος ψήνονταν ώσπου να γίνει στάχτη κι ο ήλιος, αν προσπαθούσες να τον πιάσεις, κολλούσε πάνω στα χέρια σαν κάρβουνο. Ο ένας ήλιος διαδεχόταν τον άλλο πάνω από τα κεφάλια μας. Από το πρωί ως το βράδυ ο Παππούλης σχεδόν άκουγε τα μαλλιά του να καίγονται. Κάποιες φορές ύψωνε την παλάμη του προς τον ουρανό κι ένιωθε αμέσως τη μαυριδερή οσμή από τα καμένα νύχια του. «Γαμημένη μέρα!» Πάντα έβριζε έτσι, όταν έβγαινε από το έρημο χωριό και βάδιζε στην απεριόριστη μοναξιά. Με μισόκλειστα τα μάτια κοίταζε τον ήλιο να χαμηλώνει κι έλεγε: «Έλα, Στραβέ, πάμε». Ο τυφλός σκύλος, ακούγοντας τον ήχο απ' τα γέρικα κι αδύναμα βήματά του, τον ακολουθούσε πιστά και οι δυο τους έβγαιναν απ' το χωριό σαν σκιές.

Ο Παππούλης βάδιζε πάνω στην πλαγιά και οι λιγοστές ακτίνες του ήλιου έμοιαζαν να τρίζουν κάτω από τα πόδια του. Η λάμψη από την ανατολική βουνοκορφή χτυπούσε το πρόσωπο, τα χέρια και τα πόδια του, σαν βούρδουλας από μπαμπού. Ένιωθε το πρόσωπό του να πονάει σαν να το

χαστούκιζαν, κι εκεί που οι άκρες των ματιών του έσμιγαν με τις βαθιές ρυτίδες στα μάγουλά του, ο κόκκινος πόνος έμοιαζε να κρύβει μέσα του αμέτρητα καυτά κάρβουνα.

Ο Παππούλης πήγαινε να κατουρήσει.

Ο τυφλός σκύλος, ακολουθώντας τον Παππούλη, πήγαινε κι αυτός να κατουρήσει.

Μισό μήνα τώρα, μόλις ο Παππούλης και ο σκύλος ξυπνούσαν, το πρώτο πράγμα που έκαναν ήταν να πάνε έξω απ' το χωριό, στο λόφο Παλιπάν, να κατουρήσουν. Στην πλαγιά που φώτιζε ο ήλιος του πρωινού, υπήρχε μόνο ο βλαστός της καλαμποκιάς που έχει φυτέψει ο Παππούλης. Μόνος κι έρημος, εκείνη την ξερή χρονιά, με τα πράσινα φύλλα του να ξεθωριάζουν. Ναι, μόνο αυτός ο βλαστός, κάτω από εκείνο τον καυτό ήλιο, ήταν σαν να έσταζε από πάνω του λίγη υγρασία. Το κάτουρο είναι λίπασμα. Το κάτουρο έχει νερό. Το νερό που έλειπε από το βλαστό της καλαμποκιάς βρισκόταν μέσα στο κάτουρο, το δικό του και του τυφλού σκύλου, που είχε μαζευτεί όλη τη νύχτα. Του φάνηκε πως ο βλαστός σαν να είχε μεγαλώσει δυο δάχτυλα από την προηγούμενη μέρα και είδε ότι τα τέσσερα φύλλα του είχαν γίνει κιόλας πέντε. Η καρδιά του Παππούλη άρχισε να χτυπάει δυνατά κι ένιωσε μια απέραντη ζεστασιά να του γεμίζει το στήθος, ενώ το χαμόγελο κι η κοκκινάδα στο πρόσωπό του απλώθηκαν κι άλλο. *Η καλαμποκιά βγάζει μόνο ένα φύλλο τη φορά, σκέφτηκε ο Παππούλης, γιατί όμως η φτελιά, η σόγια, η πασχαλιά βγάζουν δύο;*

«Για πες μου, Στραβέ», ρώτησε ο Παππούλης τον τυφλό σκύλο στρέφοντας το κεφάλι, «γιατί τα δέντρα και τα σπάρτα δεν βγάζουν τον ίδιο αριθμό φύλλων;» Έριξε το βλέμμα του πάνω στο κεφάλι του σκύλου, και χωρίς να περιμένει απάντηση έστριψε και απομακρύνθηκε βαδίζοντας σκεφτικός. Σήκωσε το κεφάλι ψηλά, ακούμπησε το χέρι στο μέτωπό του, και ακολούθησε με το βλέμμα το φως του ήλιου προς τα δυτικά. Είδε την άγονη γη στις μακρινές βουνοκορφές να γυαλίζει πορφυρή, λες και πάνω στο χώμα είχε απλωθεί μια παχιά στρώση κάπνας και σκόνης. Ο Παππούλης ήξερε πως ήταν ο ατμός της νύχτας που εξέπνεε η γη μετά από μια νύχτα ξεκούρασης, και καθώς ο ήλιος έχει βγει από ώρα, η γη δεν μπορούσε παρά να εκπνεύσει τη ζέστη. Τώρα τελευταία όμως οι ρωγμές, σαν ένα δίχτυ πάνω στο χώμα, έκαναν το κάθε κομμάτι γης να μοιάζει τσουρουφλισμένο, σαν να είχε μόλις ξεροψηθεί πάνω στην καυτή παδέλα των βουνοκορφών.

Οι άνθρωποι του χωριού από καιρό αποφάσισαν να φύγουν. Από την ξηρασία, το σιτάρι καιγόταν στα χωράφια, τα βουνά και οι χαράδρες είχαν ερημώσει, ήταν ένα ξερό και άγονο σύμπαν. Οι ελπίδες όσων είχαν σπείρει στέρευαν κι αυτές όσο περνούσαν οι μέρες. Υπέφεραν έτσι ως το φθινόπωρο, όταν ξαφνικά στον ουρανό φάνηκαν σύννεφα βροχής και στα δρομάκια του χωριού αντήχησε ο ήχος από τα γκονγκ κι από φωνές που έλεγαν: «Σπορά του φθινοπώρου! Ο Ουρανός μάς επιτρέπει τη σπορά του φθινοπώρου!» Φω-

νές γέρων, φωνές παιδιών, φωνές ανδρών, φωνές γυναικών. Ηχούσαν σαν παράσταση όπερας, γέμιζαν χαρά τις καρδιές και τα σωθικά των ανθρώπων κι ήταν σαν ποταμίσιες βάρκες να είχαν μαζευτεί στα δρομάκια του χωριού και κυλούσαν από την Ανατολή στη Δύση, από τη Δύση στην Ανατολή, κι ύστερα από το χωριό ως πάνω στις βουνοκορφές.

«Σπορά του φθινοπώρου!»

«Σπορά του φθινοπώρου!»

«Ο Ουρανός θα ρίξει βροχή για να μας αφήσει να σπείρουμε το φθινόπωρο!»

Αυτός ο παχύρρευστος ήχος από τις κραυγές μεγάλων και μικρών, τάραζε όλες τις βουνοκορφές καθώς χτυπούσε πάνω τους. Όσα σπουργίτια είχαν προσγειωθεί στα κλαδιά, θορυβήθηκαν μεμιάς κι άρχισαν να πετάνε από δω κι από κει στον ουρανό, και τα πούπουλά τους έπεφταν σαν χιονονιφάδες. Οι κότες και τα γουρούνια έστεκαν σαν χαμένα μπροστά στις πόρτες των σπιτιών, με τα πρόσωπά τους κατάχλωμα από την τρομάρα. Οι αγελάδες που ήταν δεμένες στο στάβλο, ξαφνικά άρχισαν με μανία να κάνουν ό,τι μπορούσαν για να ξεφύγουν από τα σχοινιά, πλήγωναν έτσι τις μύτες τους και το μαυριδερό αίμα κυλούσε πάνω στο σανό. Όλες οι γάτες και οι σκύλοι είχαν ανεβεί στις στέγες και κοίταζαν με φόβο κάτω τους ανθρώπους του χωριού.

Τα πυκνά σύννεφα τους σκέπασαν τρεις ολόκληρες μέρες.

Εκείνες τις τρεις μέρες στο χωριό Λιουτσιατσέν, στο χω-

ριό Γουτσιά, στο χωριό Τσιαγκλιάγκ, στο χωριό Χόουλιάγκ, στο χωριό Σουάνματέγκ, σε όλα δηλαδή τα χωριά πάνω στο βουνό Παλόου, οι άνθρωποι πήραν ό,τι σπόρους καλαμποκιού τούς είχαν απομείνει κι έτρεξαν να σπείρουν πριν πιάσει η βροχή.

Τρεις μέρες μετά, τα σκοτεινά σύννεφα σκόρπισαν. Ο καυτός ήλιος κατάκαιγε όπως πριν τις πλαγιές του βουνού.

Μισό μήνα αργότερα, πολλοί στο χωριό κλείδωσαν τις πόρτες από τα σπίτια τους και τα πορτόνια απ' τις αυλές τους, πήραν τα πράγματά τους κι έφυγαν για να ξεφύγουν από την ξηρασία. Μέσα σε δυο-τρεις μέρες, πλήθη ανθρώπων έφευγαν για να γλυτώσουν από τις δυσκολίες, και σαν τα μυρμήγκια που μέρα και νύχτα κουβαλούν ό,τι έχουν στη νέα μυρμηγκοφωλιά, έβγαιναν κι αυτοί από το πίσω μέρος του χωριού προς τον έξω κόσμο. Ήχοι από πατήματα έφταναν πίσω στο χωριό, αντηχώντας πάνω στις πόρτες και στα παράθυρα του κάθε σπιτιού.

Ο Παππούλης ήταν ένας από τους τελευταίους που αποφάσισε να φύγει. Τη δέκατη ένατη μέρα του έκτου σεληνιακού μήνα ήταν ένας από τους δεκάδες ανθρώπους που έβγαιναν από το χωριό και κάποιος ρώτησε προς τα πού να πάνε. Ο Παππούλης είπε: «Προς την Ανατολή». «Πού είναι η Ανατολή;» τον ρώτησαν. Εκείνος τούς είπε πως η Ανατολή είναι προς το Σύτσοου, και ότι μέσα σε τρεις, πέντε ή δέκα μέρες θα έχουν φτάσει, κι εκεί θα ζήσουν καλά. Όλοι τους άρχισαν να βαδίζουν προς την Ανατολή. Ο ήλιος έλαμπε

κόκκινος και καυτός πάνω στο μονοπάτι της πλαγιάς και κάτω απ' τα πόδια τους η σκόνη υψώνονταν σαν καπνός και ξανάπεφτε με παφλασμό. Όταν όμως έφτασαν στο λόφο Παλιπάν, ο Παππούλης σταμάτησε. Πήγε ως το χωράφι του και κατούρησε. Όταν γύρισε, είπε στους συγχωριανούς του: «Εσείς φύγετε, συνεχίστε προς την Ανατολή».

«Κι εσύ;»

«Μια καλαμποκιά φύτρωσε στο χωράφι μου».

«Κι αυτή μπορεί να μη σ' αφήσει να πεθάνεις από την πείνα, Παππούλη;»

«Είμαι εβδομήντα δύο χρονών. Και τρεις μέρες μόνο να περπατήσω, θα πεθάνω απ' την εξάντληση. Αφού έτσι κι αλλιώς θα πεθάνω, προτιμώ να πεθάνω στο χωριό μου».

Οι άνθρωποι του χωριού έφυγαν. Απομακρύνθηκαν σαν μια μαύρη μάζα, σαν κάπνα που διαλύονταν αργά αργά κάτω από τον καυτό ήλιο. Ο Παππούλης, όρθιος στην άκρη του χωραφιού του, κοίταζε ως πέρα στην άκρη του ουρανού και η θλιβερή μοναχική σιωπή κοπάνησε την καρδιά του με πάταγο. Κάποια στιγμή όλο του το κορμί άρχισε να τρέμει, καθώς κατάλαβε πως από ένα ολόκληρο χωριό, σ' εκείνα τα βουνά, είχε απομείνει μόνος αυτός, ένας γέρος εβδομήντα δύο χρονών. Μεμιάς μέσα του η καρδιά άρχισε να ξεχύνεται σε ουρανό και γη, η νεκρική σιωπή και η θλιβερή ερημιά έμοιαζαν ξαφνικά να κατεβαίνουν και να ριζώνουν σ' όλο του το κορμί, σαν το τέλος του φθινοπώρου.

Εκείνη την ημέρα, όταν ο ήλιος πρόβαλε στ' ανατολικά

βουνά και η χρυσοκίτρινη χροιά είχε γίνει κατακόκκινη λάμψη, ο Παππούλης και ο σκύλος, όπως και τις προηγούμενες μέρες, περπάτησαν ως το χωράφι, στο λόφο Παλιπάν.

Από πολύ μακριά είδε στο κέντρο του μικρού του χωραφιού το βλαστό της καλαμποκιάς, ψηλό κιάλας σαν βεργούλα, να ορθώνεται καταπράσινος σαν μια σταλιά νερού κάτω από τον κατακόκκινο ήλιο. «Τη μυρίζεις;» έστρεψε το κεφάλι και ρώτησε τον τυφλό σκύλο. «Από πολλά λι μακριά μπορείς να μυρίσεις τη φρέσκια υγρή πνοή που αναδύεται απ' το βλαστό», του είπε. Ο τυφλός σκύλος γύρισε αμέσως το κεφάλι προς το μέρος του, έσκαψε με το πόδι του, και δίχως να βγάλει άχνα άρχισε να τρέχει προς το βλαστό.

Μπροστά τους βρισκόταν μια βαθιά χαράδρα και η ξερή ζέστη που είχε παγιδευτεί μέσα της, εκείνη τη στιγμή χτύπησε σαν κύμα το πρόσωπο του Παππούλη. Ο Παππούλης έβγαλε το μοναδικό του άσπρο πουκάμισο, το τύλιξε σαν μπάλα και σκούπισε μ' αυτό το πρόσωπό του. Μύρισε την παχιά μυρωδιά που έβγαζε ο ιδρώτας του. *Τι καλό λίπασμα*, σκέφτηκε ο Παππούλης, *ας περιμένω ακόμη μισό μήνα να μεγαλώσει η καλαμποκιά και τότε θα πλύνω το πουκάμισο και θα κουβαλήσω εδώ πάνω τα απόνερα, να έχει η καλαμποκιά τροφή, σαν πρωτοχρονιάτικο δώρο*. Ο Παππούλης έβαλε προσεχτικά το πουκάμισο κάτω απ' τη μασχάλη του σαν να 'ταν κάτι πολύτιμο. Όταν κάποια στιγμή ο βλαστός φάνηκε μπροστά στα μάτια του ήταν ψηλός και με τέσσερα φύλλα, δεν είδε όμως το μπουμπούκι που είχε φανταστεί. Κοίταξε

την κορυφή του, τίναξε τη λίγη σκόνη που είχε μαζευτεί εκεί κι ένωσε την απογοήτευση να τον πλημμυρίζει.

Ο σκύλος τρίφτηκε για λίγο στο πόδι του Παππούλη, έκανε ένα κύκλο γύρω από το βλαστό της καλαμποκιάς κι ύστερα ακόμη ένα κύκλο. «Στραβέ», του είπε ο Παππούλης, «πήγαινε πιο μακριά». Ο σκύλος σταμάτησε αφήνοντας μερικά ξερά γαβγίσματα και σηκώνοντας το κεφάλι κοίταξε τον Παππούλη σαν να είχε κάτι πολύ επείγον να κάνει.

Ο Παππούλης ήξερε ότι ο σκύλος δεν μπορούσε άλλο να κρατήσει το κάτουρό του. Πήγε λοιπόν δίπλα στο ξεραμένο δέντρο, εκεί όπου κρεμόταν ένα τσαπί (ο Παππούλης πάντα κρέμαγε σ' αυτό το δέντρο τα εργαλεία του), γύρισε πίσω κι έσκαψε μια μικρή λακκούβα δυτικά από το βλαστό (την προηγούμενη την είχε σκάψει ανατολικά) και είπε στο σκύλο: «Κατούρα εδώ».

Πριν δει αν ο τυφλός σκύλος τελείωσε το κατούρημα, τα μάτια του εβδομηνταδιάχρονου εκείνου γέρου σαν να κόλλησαν. Ένωσε τις κόγχες τους να τσουζουν κι ύστερα, μέσα στην καρδιά του, κάτι άρχισε να σπάει καθώς είδε, στο κάτω μέρος της καλαμποκιάς, πάνω σε δύο φύλλα, μερικά σημάδια, σαν να είχαν κολλήσει πάνω τους μικρούτσικοι κόκκοι σιταριού. *Ξεραίνεται; Κάθε πρωί έρχομαι και κατουράω, το βραδάκι ποτίζω, πώς γίνεται να ξεραίνεται;* Τη στιγμή ακριβώς που όρθωνε το σκυμμένο κορμί του, ο ήχος από το κιτρινωπό κάτουρο του σκύλου σαν να χτύπησε μέσα στο μυαλό του, και κατάλαβε πως εκείνα τα σημάδια δεν ήταν από

έλλειψη νερού, αλλά από δυνατό λίπασμα. Το κάτουρο του σκύλου είναι πιο παχύ και πιο ζεστό. «Στραβέ, να πας στο διάολο κι εσύ και οι πρόγονοί σου και το κάτουρό σου». Ο Παππούλης σήκωσε το πόδι και κλώτσησε πέντε οργιές πιο μακριά το σκύλο, που έπεσε στο ξερό χώμα σαν σακούλα με κεχρί. «Εγώ σ' αφήνω να κατουρήσεις», φώναξε ο Παππούλης, «κι εσύ σκοπεύεις να κάψεις την καλαμποκιά μου;»

Ο σκύλος στάθηκε εκεί σαν χαμένος ενώ μια υγρασία γέμισε τα στεγνά του μάτια.

«Σου χρειαζόντανε», είπε ο Παππούλης. Έπειτα, ρίχνοντας μια άγρια ματιά στο σκύλο, έσκυψε κι ανασήκωσε τα λεπτά κι αδύναμα φύλλα της καλαμποκιάς, παρατηρώντας καλά εκείνα τα σημαδάκια πάνω στη ζαφειρένια διαφάνεια. Πανικόβλητος πήρε μια χούφτα αφρό από το κάτουρο του σκύλου που δεν είχε λασπώσει ακόμη στη λακούβα και το πέταξε μακριά. Ύστερα πήρε το τσαπί και σκέπασε τη λακούβα με λίγη λάσπη από κάτουρο και ίσιωσε με το τσαπί το φρεσκοσκαμμένο χώμα. Έπειτα είπε στο σκύλο: «Πάμε. Πάμε πίσω στο σπίτι να φέρουμε νερό να την ποτίσουμε. Αν δεν ρίξουμε αμέσως νερό σ' ετούτο το λίπασμα, σε λιγότερο από δύο μέρες η καλαμποκιά θα έχει καεί εξαιτίας σου».

Ο σκύλος περπατούσε στο μονοπάτι της πλαγιάς και ο Παππούλης βάδιζε πίσω του με βιαστικά βήματα που ηχούσαν σαν φύλλα ξεραμένων δέντρων που στροβιλίζονται και αιωρούνται για λίγο προτού πέσουν.

Ο κίνδυνος αιωρούνταν επίσης γύρω από τη μικρή κα-

λαμποκιά. Όταν βγήκε και το έκτο φύλλο, κι ο Παππούλης πήγαινε στο πηγάδι να ποτίσει το βλαστό, φύσηξε ένα αεράκι που του πήρε το ψάθινο καπέλο. Το ψάθινο καπέλο στριφογύριζε στο δρομάκι του χωριού κι ο Παππούλης το κυνηγούσε για να το μαζέψει.

Εκείνο το στριφογυριστό αεράκι, που ξεκίνησε ελαφρώς αλλά όλο και δυνάμωνε, διατηρούσε σταθερή την απόσταση μεταξύ τους, κι ο Παππούλης συνέχισε να το κυνηγάει ως την είσοδο του χωριού. Κάποιες στιγμές κατάφερε να αγγίξει την άκρη του ψάθινου καπέλου, όμως ο μικρός ανεμοστρόβιλος συνέχιζε να το κρατάει μερικές δρασκελιές μακριά του. Ο Παππούλης ήταν εβδομήντα δύο χρονών και τα πόδια του δεν τον κρατούσαν τόσο καλά όπως παλιά. Ο Παππούλης σκέφτηκε: *Δεν είναι ότι σε θέλω, ψάθινο καπέλο, εντάξει; Σε όλο το χωριό δεν υπάρχει άλλος από μένα, όποια πόρτα κι αν ανοίξω θα βρω ένα καπέλο.* Ο Παππούλης σταμάτησε και κοίταξε ψηλά. Μια αχυρένια καλύβα στην πλαγιά στεκόταν σαν ναός δίπλα στο δρόμο. Ο αέρας χτύπησε πάνω στον τοίχο και το καπέλο δεν μπορούσε να ξεφύγει.

Ο Παππούλης πήγε με την ησυχία του μέχρι τον τοίχο, έδωσε μια κλωτσιά στον αδύναμο πια πρωινό ανεμοστρόβιλο, έσκυψε και μάζεψε το ψάθινο καπέλο κι ύστερα με δύναμη το έκανε κομμάτια, το πέταξε κάτω και το ποδοπατούσε με οργή, μουγκρίζοντας:

«Εγώ σε άφησα να τρέξεις».

«Εγώ σε άφησα να τρέξεις με τον ανεμοστρόβιλο».